

«Δέν είναι δυνατόν νά ἀμνηστεύουμε τήν συνεργασία
συγχρόνων Χριστιανών μέ τούς συγχρόνους ναζιστές,
πού ἐξυμνοῦν τά «κατορθώματα» τοῦ Χίτλερ»

Οἱ «νεομάρτυρες» τοῦ Ναζισμοῦ*

«Εἶναι τραγικό κάποιος Χριστιανός
νά ὑποστηρίξη ναζιστικές ἀπόψεις...»

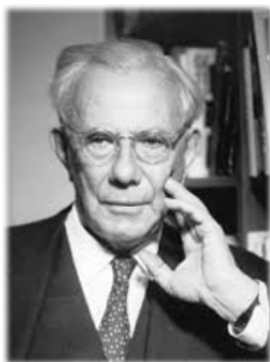

Ντίτριχ Μπονχέφερ
(1906-1945)

Ἡ Ἐφημερίδα «Χριστιανική» ἔκανε ἀναφορά στόν λουθηρανό θεολόγο Ντίτριχ Μπονχέφερ (1906-1945), πού ὑπῆρξε μάρτυρας ἀπό τόν Ναζισμό στήν Γερμανία, ἀφοῦ ἐκτελέσθηκε δι' ἀπαγχονισμοῦ τήν Μεγάλη Παρασκευή, ἐπειδή ἀντέδρασε δυναμικά στό Ἐθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα τοῦ Χίτλερ.

Ὁ Ντίτριχ Μπονχέφερ ὑπῆρξε μαθητής τῶν μεγάλων θεολόγων τοῦ Προτεσταντισμοῦ στήν Γερμανία Χάρνακ καί Μπάρτ, ἐξελέγη Καθηγητής Πανεπιστημίου στό Βερολίνο τò 1930 καί ζητοῦσε, ὅπως τò ἔκανε ὁ Κάρολ Μπάρτ, μέ τήν λεγόμενη «διαλεκτική θεολογία» τήν ἐπαναφορά τοῦ Προτεσταντισμοῦ στήν βιβλική παράδοση τῶν πρώτων χρόνων τοῦ Χριστιανισμοῦ. **Σ**τήν πραγματικότητα ἐπιδίωξε τήν ἀποδέσμευση τῆς θεολογίας ἀπό τόν σχολαστικισμό καί τήν μεταφυσική, μέ τίς κοινωνικές τους προεκτάσεις.

Ὁ Ντίτριχ μαζί μέ ἄλλους Προτεστάντες ἴδρυσαν τήν «Ὁμολογοῦσα Ἐκκλησία», πού ἀγωνίσθηκε ἐναντίον τῆς

Πάουλ Τίλλιχ
(1886-1965)

ένσωμάτωσης τῆς Γερμανικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας στὸ «Ἐθνικοσοσιαλιστικὸ Κόμμα τοῦ Χίτλερ».

Μάλιστα, σὲ μιὰ ἐπιστολὴ τοῦ ποὺ ἔστειλε στους συμπατριῶτες του, γράφει:

«Οἱ στενόμυαλοι ἐκκλησιαστικοί, ποὺ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι ἀνίστα συμφεροντολόγοι, βρῆκαν τὸν προστάτη τῶν ταξικῶν τους συμφερόντων στὸ πρόσωπο ἑνὸς μαυνοκαταθλιπτικοῦ δικτάτορα... Καταγγέλλω τὸν Ἀντίχριστο μὲ τοὺς συνεργοὺς του καὶ καλῶ αὐτοὺς

ποὺ εἶναι πραγματικὰ πιστοὶ σὲ θεία ἀνυπακοή σὲ αὐτόν, γιατί δὲν ἐκπροσωπεῖ καμιὰ οὔτε ἐπίγεια, οὔτε οὐράνια νομιμότητα» «Χριστιανική», 24.4.2014.

Μὲ τέτοιες σκέψεις ἦταν ἀντιστασιακὸς καὶ ἐπειδὴ ἀναμείχθηκε στὸν σχεδιασμὸ τῆς δολοφονίας τοῦ Ἀδόλφου Χίτλερ, συνελήφθη τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1943, βασανίσθηκε καὶ ἐκτελέσθηκε, ὅπως ἀναφέρθηκε, τὸν Ἀπρίλιο τοῦ 1945, λίγο πρὶν τελειώσῃ ὁ Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.

Μετὰ τὸν θάνατό του δημοσιεύθηκαν τὰ γραπτὰ του μὲ τίτλο «ἀντίσταση καὶ ὑποταγή», στὰ ὁποῖα φαίνονται οἱ ἀπόψεις του γιὰ τὰ θέματα αὐτά.

Ὁ Καθηγητὴς Μάριος Μπέγζος, ποὺ ἀναφέρεται διεξοδικὰ στους ἐκφραστὲς τῆς Γερμανικῆς θεολογίας, τῆς λεγομένης «διαλεκτικῆς θεολογίας» ἢ «θεολογίας τῆς κρίσεως», γράφει ὅτι οἱ θεολόγοι αὐτῆς τῆς κίνησης ἐμφοροῦντο ἀπὸ δημοκρατικὰ μέχρι σοσιαλιστικὰ φρονήματα, χωρὶς, ὅμως, νὰ ἔχουν τίς ἀκρότητες τοῦ σταλινισμοῦ καὶ τοῦ ἐθνικοσοσιαλισμοῦ, γι' αὐτὸ καὶ διώχθηκαν πολιτικὰ μὲ ἐξορίες, φυλακίσεις καὶ ἐκτελέσεις. **Γιὰ παράδειγμα,** ὁ Τίλλιχ ποὺ ὑπῆρξε ὁ φιλόσοφος τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἐξορίσθηκε στὴν Ἀμερικὴ καὶ ὁ θεολόγος Μπάρτ ἐξορίσθηκε στὴν Ἑλβετία.

Κάρλ Μπάρτ
(1886-1968)

Ειδικά για τὸν Ντίτριχ Μπονχέφερ γράφει ὅτι γιὰ τὴν ἀντιστασιακὴ του δράση «ὀδηγήθηκε στὴν ἀγχόνη στὸ στρατόπεδο Φλόσενμπουργκ» καὶ ὅτι «οἱ ἀπόψεις του γιὰ τὸν ρόλο τοῦ Χριστιανισμοῦ στὸν κόσμο ἔχουν ἀσκήσει σημαντικὴ ἐπιρροή στὴ σύγχρονη εὐαγγελικὴ θεολογικὴ σκέψη».

Τὰ ἔργα του ἐκτέθηκαν σὲ 19 τόμους μετὰ τὸν μαρτυρικὸ θάνατό του.

* * *

Δὲν μποροῦμε νὰ ἀγνοοῦμε αὐτὴν τὴν πραγματικότητα, δηλαδὴ τὸν ἀγῶνα ποὺ ἔκαναν Χριστιανοὶ διαφόρων Ὁμολογιῶν ἐναντίον τοῦ Ναζισμοῦ, ὅπως καὶ τὸν συμβιβασμὸ ἄλλων, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀμνηστεύουμε τὴν συνεργασία συγχρόνων Χριστιανῶν μὲ τοὺς συγχρόνους ναζιστές, ποὺ ἐξυμνοῦν τὰ «κατορθώματα» τοῦ Χίτλερ.

Εἶναι τραγικὸ κάποιος Χριστιανὸς νὰ ὑποστηρίξει ναζιστικὲς ἀπόψεις, μὲ ἀφορμὴ τὴν οἰκονομικὴ κρίση καὶ γιὰ νὰ ἀντιδράσῃ πρὸς τοὺς πολιτικούς. Πέρα ἀπὸ διάφορα λάθη, πρέπει νὰ βλέπουμε τὶς δημοκρατικὲς ιδέες καὶ ἀξίες ποὺ συνιστοῦν τὸ καλῦτερο κοινωνικὸ σύστημα.

Ὁ Ντίτριχ Μπονχέφερ θὰ μᾶς ἔλεγε νὰ μὴν εἴμαστε «στενόμυαλοι» καὶ «συμφεροντολόγοι» σὲ βάρος τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν καὶ θεσμῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Οἱ Χριστιανοὶ δὲν μποροῦν νὰ ὑποστηρίξουν ἀντιευαγγελικὲς καὶ ἀντιπατερικὲς ιδέες, ποὺ ὀδηγοῦν σὲ ἐγκληματικὲς πράξεις.

(*) Ἐφημερ. «Ἐκκλησιαστικὴ Παρέμβαση»/Ναυπάκτου, ἀριθμ. 215/ Ἰούνιος 2014, σελ. 3. Ἐπιμέλ. ἡμετ.

• Βλ. Βιβλιοπαρουσίασι «Ὁ Ἅγιος Ἀλέξανδρος Σμορέλλ - Ἕνας Μάρτυς τῆς Ὁρθοδοξίας στὰ χρόνια τοῦ Ναζισμοῦ καὶ τῆς βαρβαρότητας», (<http://www.hsir.org/pdfs/2015/03/17/20150317aAgAlexandrosSmorell.pdf>).